

Annelerin Anne Sütü ile İlgili Metaforları: Nitel Bir Çalışma

Metaphors of Mothers About Breast Milk: A Qualitative Study

Tuğba DÜNDAR^{1 A,B,C,D,E,F}, Sevgi ÖZSOY^{1 B,D,E,G}

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, annelerin anne sütü ile ilgili algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koymaktır.

Yöntem: Bu çalışma metaforik tanımlayıcı tiptedir. Veriler, 15 Mart- 31 Mayıs 2022 tarihleri arasında, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde toplandı. Araştırma, çocuğunu hastaneye muayene veya kontrole getirmiş olan ya da doğum yapmış olup doğum sonu dönemde bulunan 78 sağlıklı emziren kadın ile gerçekleştirildi. Veriler sosyo-demografik özelliklerin ve "Anne sütü gibidir/benzer; Çünkü" cümlesinin yer aldığı bir soru formuyla toplandı. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanıldı.

Bulgular: Annelerin, anne sütüne yönelik 77 metafor oluşturdukları saptandı. Metaforlar, ortak özelliklerine göre 4 farklı kategoride toplandı. Kategoriler "eşsiz bir besin olarak anne sütü", "yaşamsal bir gereklilik olarak anne sütü", "faydalı bir besin olarak anne sütü" ve "yapısal benzerlik bakımından anne sütü" olarak belirlendi. En sık oluşturulan üç metafor su, vitamin ve sevgi oldu.

Sonuç: Bu çalışma, anne sütünün anneler için ne anlam ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Çalışmada oluşturulan kategoriler kapsamında, annelerin farklı metaforlar geliştirdiği ve metaforların daha çok anne sütünün faydalarını yansıttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Anne, Anne sütü, Metafor.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was carried out to determine the opinions of mother about breast milk metaphors.

Methods: This study was metaphorical descriptive type. Data were collected at Aydın Gynecology and Pediatrics Hospital between 15 March and 31 May 2022. The study was carried out with 78 healthy breastfeeding women who brought their child to the hospital for examination or control, or who gave birth and were in the postpartum period. The data are based on socio-demographic characteristics and "Breast milk is like/similar to because" collected with a questionnaire containing the sentence. Data analysis was used content analysis technique.

Results: It was determined that mothers created 77 metaphors for breast milk. Metaphors were collected in 4 different categories according to their common characteristics. The categories were determined as "breast milk as a unique nutrient", "breast milk as a vital necessity", "breast milk as a beneficial food" and "breast milk in terms of structural similarity". The three most frequently created metaphors were water, vitamins and love.

Conclusion: This study reveals what breast milk means to mothers. Within the scope of the categories created in the study, it can be said that mothers have developed different metaphors and that metaphors mostly reflect the benefits of breast milk.

Key words: Mother, Breast milk, Metaphor.

1. GİRİŞ

Anne sütü, ilk çağlardan beri, bebeklerin beslenmesinin vazgeçilmez bir kaynağıdır. Emzirme ve anne sütünün yaşamsal önemi, resim ve heykel gibi bir takım sanatsal eserlerle çağlar boyunca vurgulanmıştır. Ancak bazı dönemlerde, anne sütünün önemini yitirdiği, yerine

Sorumlu Yazar: Tuğba DÜNDAR

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
tugbadndr@gmail.com

Geliş Tarihi: 20.02.2023 – Kabul Tarihi: 23.05.2023

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

alternatif besleme yöntemlerinin (sütannelik ve formül mama vb.) kullanıldığı da olmuştur (1). Anne sütü ve emzirme, geçmişten günümüze önemsenmiş olsa da, zaman içerisinde modernleşen toplumlarda, bu iki kavram “iyi” anne olmanın temel kavramlarından biri haline gelmiştir. Böylece emzirme, anneliğin hem biyolojik hem de sembolik bir göstergesi olmakla kalmamış, kültürel konularda da kendine yer edinmiştir (2).

Annelerin emzirme davranışları, kişisel, sosyal, ekonomik ve kültürel pek çok faktörden etkilenir. Annenin yaşı, eğitim düzeyi, anne sütü ve emzirme ile ilgili eğitim alma durumu, daha önceki emzirme deneyimleri ve babaların emzirmeye bakış açısı, emzirmeye başlama/sürdürme konusunda etkili olan kişisel faktörlerdendir (3–6). Toplumun kadına, memeye ve halka açık alanlarda emzirmeye bakış açısı ve hatta toplumsal cinsiyet rolleri ise kültürel faktörler olarak karşımıza çıkar (2,7). Emzirme davranışları üzerinde etkili olan kültürel faktörler, bir annenin, anne sütüne ve emzirmeye yüklediği anlamlarda gizlidir. Eğer bir kadın, anne sütüne olumlu anlamlar yüklüyorsa emzirmesi de olumlu yönde etkilenebilir. Bu nedenle annelerin, anne sütünü nasıl algıladıklarının metaforlar yoluyla değerlendirilmesi önemlidir.

Metafor, günlük konuşma dili sırasında, bir kavramı ifade etmek, mesajı kısa ve etkin bir şekilde iletmek amacıyla sıklıkla kullanılır. Kültürlerin dil ve toplumsal yapılarının farklı olması, her kültürün bir metafora değişik anlamlar yüklemesine sebep olur (8). Sıklıkla eğitim alanında yapılan çalışmalarda yer verilen metaforlar, son yıllarda sağlıkla ilgili alanlardan birisi olan hemşirelik araştırmalarında da kendisine yer bulmaya başlamıştır. Hemşirelerin ve öğrencilerin mesleki algıları, hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıkları algılamaları gibi alanlarda metafor çalışmaları yürütülmüştür (9–11). Kadın sağlığı alanında ise toplumsal cinsiyet, emzirme ve evde doğumla ilgili metafor çalışmalarının bulunduğu görülmektedir (12–14). Ancak literatürde anne sütüne yüklenen anlamların metaforlarla irdelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, annelerin anne sütü ile ilgili algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koymaktır.

Araştırma soruları ise şöyledir;

- Annelerin anne sütü ile ilgili metaforları nelerdir?
- Söz konusu metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Türü

Bu çalışma, annelerin anne sütü ile ilgili algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koymak amacıyla metaforik tanımlayıcı tipte gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Aydın, Efeler ilçesinde hizmet veren kamuya bağlı bir kadın hastalıkları, doğum ve çocuk hastanesinin obstetri ve yenidoğan servisleri ile çocuk polikliniklerinde 15 Mart-31 Mayıs 2022 tarihleri arasında yürütüldü.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 15 Mart-31 Mayıs 2022 tarihleri arasında, hastaneye çocuğunu muayene ve tetkik gibi nedenlerle getirmiş olan veya doğum yapmış olup doğum sonu dönemde hastanede bulunan sağlıklı emziren kadınlar oluşturdu.

Çalışmanın örneklem seçiminde, amaçlı örnekleme yönteminden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanıldı (15). Araştırmada, belirtilen tarihler arasında 78 anneden veri toplandı. Annelerden birinin oluşturduğu metaforun gerekçesi olmadığı için analiz dışı tutuldu.

Araştırmaya Türkçe bilen, sağlık sorunu olmayan, 18-45 yaş arasında ve okur-yazar olan, ilk emzirme deneyimi ise en az bir aydır emziren, daha önceden emzirme deneyimi var ise çalışmanın yapıldığı dönemde emziren anneler dahil edildi.

Veri Toplama Formu ve Süreci

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen soru formu kullanılarak toplandı. Soru formunda altısı demografik özellikleri, biri metaforu belirlemek üzere toplam yedi soru yer aldı. Annelerin anne sütüne ilişkin metaforları için "Anne sütü gibidir/benzer; Çünkü" ise cümlesi kullanıldı. Annelerden bu cümleyi bir metafor kullanarak tamamlamaları ve nedenini açıklamaları istendi.

Veri toplama sürecinin ilk basamağında, hastanenin çocuk polikliniklerinde çocuğunun muayenesi için bekleyen annelere yanında küçük bebeği olup olmadığına bakılmaksızın, emzirdikleri çocukları olup olmadığı soruldu. Emzirdiği çocuğu olduğunu belirten annelere araştırmanın amacı açıklanarak katılmak isteyip istemedikleri sorgulandı. Hastanenin obstetri ve yenidoğan servislerindeki annelerden ise, postpartum dönemde oldukları için emzirenlerle ön görüşme yapıldı. Araştırmanın dahil edilme kriterlerine uygun olan annelere araştırmaya ilişkin bilgi verilerek, aralarından araştırmaya katılmak isteyenlere soru formu uygulandı. Veriler, özbildirim yöntemi ile toplandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Uygulama sonrası elde edilen metaforların değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi kullanıldı. Analiz şu aşamalardan geçilerek yapıldı (16,17).

Metafor kodlama ve ayıklama aşaması: Formlar önce, anne sütüne ilişkin metafor ve/veya metaforun gerekçesinin eksiklik durumu açısından incelendi. Ardından araştırmaya katılan anneler tarafından oluşturulan her bir metaforun, anlamlı bir şekilde ifade edilip edilmediğine bakıldı. Bu aşamada bir form analiz dışı bırakıldı. Annelerin belirttiği metaforlar, Excel tablosuna girildi. Katılımcılar tarafından üretilmiş metaforlar tekrar okundu ve her metaforda benzeyen ve benzetilen arasındaki bağlantı analiz edildi.

Kategori geliştirme aşaması: Annelerin anne sütüne ilişkin ürettikleri metaforlar gerekçelerine ve özelliklerine göre değerlendirilip, Excel’de kategorize edildi.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması: Belirlenen kategorilerde yer alan metaforların, bu kategorileri temsil edip etmediğini belirleyebilmek için bir uzman görüşünden yararlanıldı. Araştırmacı tarafından hazırlanan metafor listeleri uzmana verildi. Ardından uzman tarafından kategorize edilerek araştırmacının kategorileri ile karşılaştırıldı. Uzman görüşleri Miles ve Huberman’ın formülüne göre hesaplandı. Buna göre, her iki bireyin

benzeşen kategorileri “Görüş Birliği” ayrışanları ise “Görüş Ayrılığı” olarak adlandırıldı ve Güvenirlik Uzlaşma Yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü ile hesaplanarak %80 bulundu. Uzman görüşü uyumunun %70’in üzerinde olması güvenilir olduğunu gösterdiği için araştırmamızda hesaplanan değerin uygun olduğu saptandı (18).

Verilerin bilgisayar ortamına aktarılma aşaması: Metaforların kategorilerinde bulunan katılımcı sayısı ve yüzdesi hesaplandı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları sadece araştırmaya katılan annelerin anne sütü ile ilgili metaforik algılarını yansıtmaktadır. Bu nedenle topluma genellenemez.

3. BULGULAR

Annelerin %37,2’si 25-29 yaş aralığında olup, %51,3’ü ilköğretim mezunu ve %88,5’i ev hanımı idi. Katılımcıların %48,7’si 2 çocuğa sahip olup, %46,2’si yaşamlarını şehir merkezinde geçirmişti. En son yaşadıkları gebelik sırasında anne sütü (AS)/emzirme ile ilgili bilgi alan annelerin oranı ise %46,2 olarak belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Annelerin Sosyo-Demografik Özellikleri.

Sosyo-Demografik Özellikler	n	%
Yaş*		
19-24 yaş arası	24	32,0
25-29 yaş arası	29	37,2
30-40 yaş arası	24	30,8
Eğitim durumu		
Okur-yazar	4	5,1
İlköğretim mezunu	39	51,3
Lise mezunu	23	29,5
Üniversite mezunu	11	14,1
Gelir getiren işte çalışma durumu		
Hayır	68	88,5
Evet	9	11,5
En uzun süre yaşanılan yer		
İl	36	46,2
İlçe	33	42,3
Kasaba/köy	8	11,5
En sonuncu gebelikte AS/emzirme bilgisi alma durumu		
Aldım	36	46,2
Almadım	41	53,8
Sahip olunan çocuk sayısı		
1	16	20,5
2	37	48,7
3 ve üzeri	24	30,8

*Çeyrekliklere göre gruplandırılmıştır.

Annelerin, anne sütüne yönelik geliştirdikleri metaforlar ve oluşturulan kategoriler Tablo 2’de sunuldu. Araştırmaya katılan annelerin anne sütüne yönelik toplam 38 farklı kelime kullanarak, 77 geçerli metafor geliştirdikleri belirlendi. Bir anne tarafından verilen yanıt ise metafor olarak kabul edilmedi. Annelerin en sık belirttiği 3 metaforun su (15), vitamin (4) ve sevgi (4) olduğu saptandı. Üç kez ve üzerinde tekrar eden metaforlar kelime bulutunda gösterildi (Şekil 1).

Şekil 1. Annelerin En Sık Tekrar Ettikleri Metaforlara Ait Kelime Bulutu

Tablo 2. Annelerin Anne Sütüne İlişkin Geliştirdikleri Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	Oluşturulan Metafor	Metafor Oluşturan
	Çeşidi Sayı (%)	Anne Sayı (%)
1. Yaşamsal gereklilik olarak anne sütü		
<i>İlgili metaforlar:</i> su (n:6), hava (n:2), para (n:2), çöldeki su (n:1), dünya (n:1), yemek (n:1), nefes (n:1)	7 (16,3)	14 (18,2)
2. Eşsiz bir besin olarak anne sütü		
<i>İlgili metaforlar:</i> su (n:7), sevgi (n:4), anne (n:3), evlat (n:1), tanrı (n:1), nefes almak (n:1), dünya (n:1), kalp (n:1), yemek (n:1), kaşıkçı elması (n:1)	10 (23,3)	21 (27,3)
3. Faydalı bir besin olarak anne sütü		
<i>İlgili metaforlar:</i> vitamin (n:4), bal (n:3), ilaç (n:3), ekmek (n:3), yoğurt (n:2), keçi sütü (n:2), et (n:2), su (n:1), ceviz (n:2), muz (n:2), doğal bir ilaç (n:1), portakal (n:1), ağaç (n:1), güçlü bir ilaç (n:1), meyveli yoğurt (n:1), yumurta(n:1), merhem (n:1), brokoli (n:1), yıldız (n:1), avokado (n:1), ırmak (n:1)	21 (48,8)	35 (45,5)
4. Yapısal benzerlik unsuru olarak anne sütü		
<i>İlgili metaforlar:</i> inek sütü (n:3), ayran (n:1), salep (n:1), karpuz suyu (n:1), su (n:1)	5 (11,6)	7 (9,0)

Üretilen metaforlar, ortak özelliklerine göre dört farklı kategoride toplandı. Kategoriler, “yaşamsal gereklilik olarak anne sütü”, “eşsiz bir besin olarak anne sütü”, “faydalı bir besin olarak anne sütü” ve “yapısal benzerlik unsuru olarak anne sütü” olarak belirlendi. Annelerin ürettiği metafor çeşitlerinden bazılarının birden fazla kategoride yer aldığı saptandı. En çok üretilen metafor olan su, üç farklı kategoride yer aldı.

Kategori 1. Yaşamsal Gereklilik Olarak Anne Sütü: Anneler, bu kategori kapsamında anne sütünü yaşamsal bir gereklilik olarak vurguladılar. Bu kategori içerisinde 7 farklı metafor üretildiği ve en çok 4 tekrar ile “su” metaforu kullanıldığı belirlendi. Annelerin kategoriye yönelik oluşturduğu metaforlara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verildi.

“Anne sütü dünyaya benzer. Çünkü dünya yaşam için gerekli, o olmazsa yaşam olmaz. Anne sütü de bebekler için gerekli, o olmazsa olmaz.” (40 yaşında, üniversite mezunu, 2 çocuk annesi)

“Anne sütü çöldeki suya benzer. Bebeğin anne sütüne ihtiyacı var. Çölde insanın da suya ihtiyacı büyük. Çölde su olmazsa hasta olur, ölür. Anne sütü almayan bebekler de hasta olur, ölür.” (29 yaşında, ilköğretim mezunu, 2 çocuk annesi)

Kategori 2. Eşsiz Bir Besin Olarak Anne Sütü: Bu kategoride yer alan 10 farklı metafor, anne sütünün eşsiz bir besin olduğunu ortaya koydu. Geçerli metafor üreten annelerden 21 tanesinin, bu kategori kapsamında metafor ürettiği belirlendi. Kategori içerisinde en çok kullanılan metafor, bir önceki kategorideki gibi “su” oldu. Annelerin kategoriye yönelik oluşturduğu metaforlara ilişkin örnek ifadeler aşağıda yer verildi.

“Anne sütü suya bezer. Çünkü su, her canlının temel ihtiyacı. Anne sütü de tüm insanların temel ihtiyacı. İkisinin de yerini dolduracak başka bir şey yok.” (31 yaşında, üniversite mezunu, 2 çocuk annesi)

“Anne sütü kaşıkçı elmasına benzer. Çünkü ondan dünyada bir tanedir. Her annenin sütü de bebeği için bir tanedir, özeldir.” (34 yaşında, üniversite mezunu, 1 çocuk annesi)

Kategori 3. Faydalı Bir Besin Olarak Anne Sütü: Otuz beş anne, 21 farklı metafor ile anne sütünün faydalı bir besin olma özelliğine değindi. Anneler en fazla bu kategoride metafor üretti ve bu kategoride en sık üretilen metafor, 4 tekrar ile “vitamin” oldu. Bu kategoride üretilen metafor örnekleri aşağıda yer aldı.

“Anne sütü ırmağa benzer. Çünkü ırmak içindeki balıkları besler, korur. Anne sütü de bebeği besler, korur. İkisi de doğaya zarar vermez.” (29 yaşında, üniversite mezunu, 3 çocuk annesi)

“Anne sütü bala benzer. Çünkü, balı yaranın üzerine süreriz, iyileşir. Anne sütü de bebeği hastalanınca iyileştirir.” (29 yaşında, ilköğretim mezunu, 1 çocuk annesi)

Kategori 4. Yapısal Benzerlik Unsuru Olarak Anne Sütü: Anne sütüne ilişkin metaforlardan oluşturulan son kategoride 5 farklı metafor üretildi. Kategorinin en sık üretilen metaforu 3 anne tarafından kullanılan “inek sütü” oldu. Annelerin kategoriye ait metafor örnekleri aşağıda belirtildi.

“Anne sütü karpuz suyuna benzer. Çünkü, karpuz ne kadar sulu olursa o kadar iyi olur. Anne sütü de sulu oldukça daha iyi, besleyici olur.” (23 yaşında, ilköğretim mezunu, 3 çocuk annesi)

“Anne sütü inek sütüne benzer. Çünkü, inek sütünde olan vitamin, besin değerinin aynısı anne sütünde var. İkisinde de her şey aynı” (28 yaşında, lise mezunu, 3 çocuk annesi).

4. TARTIŞMA

Annelerin anne sütü ile ilgili metaforlarını belirlemek üzere yürütülen bu araştırmada, 77 anne tarafından 38 farklı metafor üretildiği ve 17 metaforun birden fazla anne tarafından oluşturulduğu belirlendi. Araştırmaya katılan annelerin ürettikleri metaforlar, ortak özelliklerine göre dört farklı kavramsal kategoride yer aldı. İlk iki kategori, anne sütünün önemini vurgularken, diğer iki kategorinin sütün içeriğinin önemini ortaya koydu.

Araştırmamızda yer alan annelerin “eşsiz bir besin olarak anne sütü” ve “yaşamsal bir gereklilik olarak anne sütü” kategorilerinde oluşturduğu metaforlar, yeri başka bir şeyle doldurulamayacak olan soyut ve somut kavramlardır. Anne sütünün, gün içerisinde salgılandığı saate, bebeğin doğum haftasına, hastalık durumuna ya da gereksinimlerine göre içerik değiştiren bir vücut sıvısı olması (19), eşi benzeri olmadığını ortaya koyar. Araştırmamızda yer alan annelerin “eşsiz bir besin olarak anne sütü” ve “yaşamsal bir gereklilik olarak anne sütü” kategorilerinde ürettiği metaforlar, anne sütünün bu özelliğine atıfta bulunması bakımından kıymetli ve önemlidir. Annelerin, sütlerini bu denli önemli görmeleri, doğum sonrası emzirmenin erken başlatılması, bebeğini sadece anne sütü ile besleme ve toplam emzirme sürelerinin uzatılabilmesinde rol oynayabilecek bir faktördür. Ülkemizde son yıllarda yapılan bazı çalışmalar, bebeklerin emzirilme oranlarının ve sadece anne sütü alma sürelerinin beklenenin altında kaldığını göstermektedir (4,20–22).

Anne sütünün öneminin herkes tarafından bilinmesi, kabul edilmesi ya da kamusal alanlarda emzirmenin kısıtlanması gibi toplumsal faktörlerin yanı sıra annenin yaşı, eğitim seviyesi ya da emzirme deneyimi gibi bireysel faktörler emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesinde etkilidir (23). Ancak bu faktörlerin hangilerinin olumlu hangilerinin olumsuz etki yaratacağını söylemek imkânsızdır. Çünkü bir anne için olumlu etkiye sahip olan bir faktör, diğer anne için olumsuz bir etki yaratabilir. Örneğin, ülkemizde, annenin eğitim seviyesinin artmasının, emzirmeyi olumlu etkilediğini gösteren çalışmalar olduğu gibi, aksini ortaya koyanlar da mevcuttur (4,20,22). Ancak çalışmamıza katılan üniversite düzeyinde eğitime sahip 11 annenin, onu “eşsiz bir besin olarak anne sütü” ve “yaşamsal bir gereklilik olarak anne sütü” kategorilerinde metafor üretmiştir. Kul Uçtu ve Uludağ (2022) tarafından, emziren annelerin emzirme ile ilgili metaforları konusunda yapılan bir çalışmada da, eğitim seviyesi yüksek annelerin emzirmenin yaşamın kaynağı ve kutsal varoluş olduğuna dair metaforlar oluşturduğu gösterilmiştir (14). Bu durumda annelerin eğitim seviyesinin yükselmesinin, anne sütünün önemini bilmelerini kolaylaştırdığı söylenebilir. Ancak unutulmamalıdır ki, her bir emziren anne, içinde bulunduğu koşullar ve kişisel özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmeli ve bireye özel emzirme eğitimi verilmelidir.

Annelerin metaforlarından oluşturulan son iki kategori “faydalı bir besin olarak anne sütü” ile “yapısal benzerlik unsuru olarak anne sütü”dür. Bu iki kategori, anne sütünün besleyicilik özelliğini yansıtmakta olup, metaforlar temelde bir takım gıdalar kullanılarak üretilmiştir. Bu kategorilerde üretilen metaforların büyük çoğunluğunun, ek gıda olarak bebeklere sıklıkla başlanan besin maddeleri (yumurta, süt, meyveli yoğurt, muz vb.) olduğu dikkat çekici bir bulgudur. Literatürde de annelerin ek gıdaya erken başladıklarında yoğurt,

muhallebi, meyve püresi, çorba, inek sütü, yemek sularını sıklıkla kullandıkları belirtilmiştir (5,6,24). Annelerin ilk 6 ay sadece anne sütü ile bebeklerini beslemeleri gerekirken, ek gıdaya erken başlama nedenleri arasında, bebeğinin her şeyden tatmasını istemesi, çevredekilerin baskısı, anne sütünün vitamin açısından bebeğine yetmeyeceğini ve ek gıdaya başlama zamanının geldiğini düşünmesi yer alır (5,24). Bu nedenler, anne sütünün önemini anneler tarafından yeterince kavranmadığını düşündürmektedir. Ayrıca bu durumun bir nedeni de toplumda var olan annelik algısı ve emzirmenin sadece bir annelik rolü olarak görülmesi olabilir (2,14). Çalışmamızda daha önce emzirme deneyimi olan annelerin büyük bir kısmının “faydalı bir besin olarak anne sütü” kategorisinde metafor ürettiği de göz önüne alındığında, diğer çocuklarını erken ek gıdaya başlatmış olabileceklerinden dolayı bu metaforları oluşturdukları düşünülebilir. Ancak unutulmamalıdır ki, olumsuz emzirme davranışı olan bir annenin hataları düzeltilmezse, tüm bebeklerinde benzer emzirme davranışını göstermesi beklenen bir durumdur. Bu da ülkelerin emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesine yönelik oranlarını olumsuz etkiler.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda anne sütü ile ilgili duygu ve düşüncelerin, metaforlar aracılığı ile ifade edilmesinin, anne sütüne yüklenen anlamı ortaya çıkarmada etkili olduğu, annelerin anne sütünün öneminden ziyade, besinsel içeriğine ve dolayısıyla besleyici ve hastalıklardan koruyucu özelliklerine daha fazla vurgu yaptığı görüldü. Anne sütü ve emzirme, sadece bebeğin beslenme aracı değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal boyutu olan bir konudur. Toplumların kendilerine ait bir beslenme biçimi ve annelik algısı olduğu için, anne sütüne yönelik algı da toplumlar arasında değişim gösterebilir (2). Bu nedenle sadece annelerin değil, toplumun geri kalan kesiminin de anne sütü, emzirme ve annelik ile ilgili algılarının keşfedilmesi gereklidir.

Kadın sağlığı hemşirelerinin ve ebelerin görevlerinden biri emzirme danışmanlığı yapmaktır. Hemşireler ve ebeler tarafından, gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçlerde her karşılaşmada anne adayına emzirme ile ilgili bilgiler verilmektedir. Hemşireler ve ebeler, anne sütü ve emzirme eğitimi vermeden önce anneden iyi bir öykü alarak onu tanımalı ve bu doğrultuda bireysel eğitim planlamalıdır. Bu bilgilendirmeler sırasında annelerin anne sütü ve emzirmeye yönelik olumsuz algılarının düzeltilmesi, anne sütü ve emzirme oranlarına olumlu katkı sağlayabilir. Ayrıca kamusal alanlarda yer alan emzirme ile ilgili broşür ve afiş gibi görsel basılı materyallerde anne sütünün önemi daha fazla vurgulanmalıdır.

Teşekkür

Araştırmaya metaforların kategorilerinin oluşturulmasında destek veren Dr. Rüyeyda YÜKSEL’e teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu’ndan (04.03.2022 tarih, E-76261397-050.99-144923 sayı) ve hastaneden onay (15/03/2022 tarih, 44021967-605.01-01-113 sayı) alındı. Ayrıca katılımcılara bilgi verilip sözlü onamları alındı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

1. Yüksel, D., & Yılmaz, H.B. (2021).Emzirme ve anne sütünün tarihsel süreçteki yeri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilim Fakültesi Dergisi*, 6(1),71–76.
2. Timurturkan, M. (2020). Biyoiktidar, beslenme ve annelik: emzirmenin kültürel ve politik görünümleri. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 40(1), 219–248.
3. deMontigny, F., Gervais, C., Larivière-Bastien, D., & St-Arneault, K. (2018). The role of fathers during breastfeeding. *Midwifery*, 58(December 2017), 6–12.
4. Yeşilçiçek Çalık, K., Coşar Çetin, F., & Erkaya, R. (2017). Annelerin emzirme konusunda uygulamaları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 80–91.
5. Demir, R., & Taşpınar, A. (2022). 0-12 aylık bebeği olan annelerin ek gıdalara erken başlama nedenleri ve etkileyen faktörler. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2),73–86.
6. Şatır, G., Çelik, M., & Kemhacıoğlu, M. (2017).Emzirme döneminde olan annelerin bebek besleme alışkanlıkları ve bunları etkileyen faktörler. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 60–66.
7. Zhao, Y., Ouyang, Y.Q., & Redding, S.R. (2017). Attitudes of chinese adults to breastfeeding in public: a web-based survey. *Breastfeed Med*, 12(5), 316–21.
8. Özelmacı, Ş., & Çakır, U. (2021). Metaforlar ve benzerleri ile ilgili söylenenler. Kılcan B. Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi. 4. baskı (ss.17-34) Pegem Akademi Yayıncılık.
9. Özveren, H., Özden, D., & Gülnar, E. (2018). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik algısı: bir metafor analizi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 27(2), 162–169.
10. Çekiç, Y., & Yüksel, R. (2021). Metaphors of nursing students on the perception of mental illness: A qualitative study. *J Psychiatr Nurs*, 12(2),85–92.
11. Kale, E., & Çiçek, Ü. (2016). Metaphor perceptions of nurses about their own profession. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 142–151.
12. Çalış, G., & Altuğ Özsoy, S. (2021). Evde doğumda metaforik bir bağlam: doğum yaptıran kadınlar. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 3(2),120–132.
13. Kurt Topuz, S., & Erkanlı, H. (2016).Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, 8(2), 300–321.
14. Kul Uçtu, A., & Uludağ, E. (2022). Breastfeeding metaphors: A qualitative study of first time mothers. *J Neonatal Nurs*, 28(November 2021),455–8.
15. Creswell, J.W. (2003). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Demir Ç. Ankara: Siyasal Kitabevi;
16. Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281–326.
17. Kılcan, B. (2021). Eğitim bilimlerinde metaforların veri toplama aracı olarak kullanılması, örnek bir uygulama. Kılcan, B. Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi. 4. baskı (ss. 89–108), Pegem Akademi Yayıncılık.
18. Miles, M., & Huberman, A. (1994). *Qualitative data analysis*. 2nd edt. Sage Publication.
19. Canpolat, F.E. (2017). Anne Sütü her bebek ve her dönem için özel oluşu. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, 2(2),239–245.

20. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK. Ankara, Türkiye.
21. Benli, S., & Almış, H. (2022). Adıyaman ilinde bebeklik döneminde beslenme alışkanlığını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(10), 61–69.
22. Yahşi, A., & Şaylı, T. (2022). Anne sütünü etkileyen faktörler ve emzik kullanımının emzirme üzerine etkileri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 15(4),788–795.
23. Dündar, T. (2021). *Emzirmeyi etkileyen faktörler. Özsoy s. emzirme ve anne sütü ile beslemede danışmanlık/güncel yaklaşımlar*. 1. baskı (ss. 59–65). Ankara: Türkiye Klinikleri.
24. Yılmazbaş, P., Kural, B., Uslu, A., Sezer, G.M., & Gökçay, G. (2015). Annelerin gözünden ek besinlere başlama nedenleri ve annelerin mamalar hakkındaki düşünceleri. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 78(3),76–82.